

RAPORT

**z wewnętrznego mierzenia jakości pracy
w Zespole Szkół w Judzikach**

**w obszarze:
PROGRAM WYCHOWAWCZY SZKOŁY**

Opracowany przez zespół nauczycieli w składzie:

*mgr Marzenna Grodzicka
mgr Alicja Marzanna Dziubińska
mgr Małgorzata Essel*

Judziki, czerwiec 2002 r.

SPIS TREŚCI

I. CHARAKTERYSTYKA SZKOŁY	3
II. CEL I ZAKRES MIERZENIA JAKOŚCI PRACY SZKOŁY.....	4
III. OPIS PROCEDURY MIERZENIA JAKOŚCI PRACY SZKOŁY	5
IV. HARMONOGRAM MIERZENIA JAKOŚCI PRACY SZKOŁY	6
V. ANALIZA ILOŚCIOWA WYNIKÓW MIERZENIA JAKOŚCI PRACY SZKOŁY	7
1. Ankieta anonimowa do uczniów – analiza ilościowa.....	10
3. Ankieta anonimowa dla rodziców – analiza ilościowa	16
3. Ankieta anonimowa dla nauczycieli – analiza ilościowa	20
4. Analiza arkusza diagnostycznego dokumentacji – dzienniki lekcyjne	22
5. Analiza arkusza diagnostycznego dokumentacji – karty wycieczek szkolnych i imprez.....	23
6. Analiza arkusza diagnostycznego dokumentacji – protokoły z posiedzeń rady pedagogicznej i zebrań z rodzicami.....	24
7. Analiza arkusza diagnostycznego dokumentacji – protokoły z posiedzeń rady rodziców..	25
VI. ANALIZA JAKOŚCIOWA WYNIKÓW MIERZENIA JAKOŚCI PRACY SZKOŁY W OBSZARZE: PROGRAM WYCHOWAWCZY SZKOŁY.....	26
VII. MOCNE STRONY SZKOŁY W OBSZARZE: PROGRAM WYCHOWAWCZY SZKOŁY.....	27
VIII. SŁABE STRONY SZKOŁY W OBSZARZE: PROGRAM WYCHOWAWCZY SZKOŁY	28
IX. WNIOSKI	29

I. CHARAKTERYSTYKA SZKOŁY

Pełna nazwa: Zespół Szkół w Judzikach

Adres: Judziki 5

19-400 Olecko

Tel. (87) 520-76-96

Typy szkół:

Lp.	Typy szkół	Liczba oddziałów	Ilość uczniów w klasie
1.	Szkoła Podstawowa	6	I – 16 II – 13 III – 14 IV – 18 V – 11 VI – 18
2.	Gimnazjum	3	I – 10 II – 14 III – 17
3.	Oddział przedszkolny	1	11
R a z e m		10	142

Liczba nauczycieli: 15

Dodatkowe informacje o szkole:

W skład Zespołu Szkół w Judzikach wchodzi: oddział przedszkolny, szkoła podstawowa i gimnazjum, do których uczęszczają uczniowie w wieku od 5 do 18 lat. Szkoła gromadzi uczniów z czterech okolicznych wsi: Judziki, Lenarty, Biała Olecka i Białskie Pola. Są to tereny po byłym PGR-rze, dlatego też występuje tu wysokie bezrobocie. Głównym źródłem utrzymania mieszkańców są dorywcze prace sezonowe.

Nasza baza lokalowa, to 10 sal lekcyjnych, biblioteka, stołówka oraz szatnia. Niewątpliwym utrudnieniem jest brak sali gimnastycznej, dlatego też zajęcia z wychowania fizycznego odbywają się na holu o powierzchni 100 m².

W szkole odbywa się wiele zajęć pozalekcyjnych rozwijających zainteresowania i indywidualne talenty uczniów: kółko komputerowe, zajęcia techniczno-plastyczne oraz aktywne formy turystyki.

Uczniowie naszej szkoły biorą również udział w wielu konkursach, sportowych, plastycznych i muzycznych. Co najważniejsze możemy poszczycić się indywidualnymi sukcesami w tym zakresie.

Walory przyrodnicze lokalnego środowiska Zespołu Szkół w Judzikach:

W pobliżu szkoły przepływa rzeka Lega, główna rzeka powiatu, licząca ok. 40 km długości. Płynie wśród pagórków wznoszących się 10-20 m nad jej korytem i zasila jezioro Olecko Wielkie.

W trochę większej odległości od szkoły (ok. 2 km) leży jezioro Czarne. Rosną tu rośliny rosnące pospolicie na wodach całego kraju. Na uwagę zasługują chronione rośliny o liściach pływających.

II. CEL I ZAKRES MIERZENIA JAKOŚCI PRACY SZKOŁY

Wewnętrzne mierzenie jakości pracy szkoły jest jednym z obowiązków dyrektora szkoły jako osoby sprawującej nadzór pedagogiczny. Celem tego mierzenia jest dostarczenie pełnej, rzetelnej i obiektywnej informacji o silnych stronach szkoły.

Wybrany do badania na rok szkolny 2001/2002 został obszar **Program Wychowawczy Szkoły** i standard **Nauczyciele, rodzice i uczniowie akceptują Program Wychowawczy Szkoły**. Standard ten charakteryzują następujące wskaźniki:

1. Czy i w jaki sposób uczniowie i rodzice zostali zapoznani z programem wychowawczym szkoły?
2. Czy nauczyciele, rodzice i uczniowie akceptują program wychowawczy szkoły?
3. Czy nauczyciele w procesie dydaktyczno-wychowawczym realizują zadania wynikające z programu wychowawczego?
4. Czy rodzice i nauczyciele wspólnie podejmują realizację zadań wychowawczych szkoły?

Badanie przeprowadziła grupa zadaniowa powołana decyzją Rady Pedagogicznej z dnia 08.01.2002 r., protokół nr 8/2001/2002. Skład grupy został zaproponowany przez panią dyrektor Marzennę Grodzicką, zgłoszone osoby wyraziły chęć do pracy w zespole, a rada pedagogiczna nie zgłosiła innych kandydatur.

Skład grupy przedstawia się następująco:

1. Marzenna Grodzicka – dyrektor szkoły,
2. Alicja Marzanna Dziubińska – nauczyciel,
3. Małgorzata Essel – nauczyciel,
4. Urszula Grzybowska – nauczyciel.

III. OPIS PROCEDURY MIERZENIA JAKOŚCI PRACY SZKOŁY

Wewnętrzne mierzenie jakości przeprowadziła grupa zadaniowa w składzie jak w rozdziale II.

Przyjęto następującą procedurę mierzenia jakości pracy szkoły:

- 1. Ustalenie przez radę pedagogiczną decyzji o podjęciu mierzenia jakości pracy szkoły.**
- 2. Określenie celu badań (jak w rozdziale II).**
- 3. Wybór obszaru badań.**
- 4. Ustalenie standardów i określenie wskaźników.**
- 5. Określenie grupy zadaniowej.**
- 6. Ustalenie zasad pracy:**
  - a) wszyscy członkowie grupy zadaniowej ściśle ze sobą współpracują,
  - b) praca grupy odbywa się według opracowanego harmonogramu,
  - c) grupa zadaniowa stara się stworzyć rzetelne narzędzia badawcze,
  - d) w działaniach grupa kieruje się obiektywizmem,
  - e) poszczególne etapy procedury mierzenia jak i wyniki są udokumentowane.
- 7. Ustalenie harmonogramu mierzenia jakości pracy szkoły (rozdział IV).**
- 8. Zaplanowano i opracowano następujące narzędzia badawcze:**
  - ankieta – skierowana do uczniów, rodziców i nauczycieli na temat programu wychowawczego szkoły,
  - arkusz diagnostyczny – badanie dokumentacji szkolnej.
- 9. Przeprowadzenie mierzenia.** Mierzenie jakości pracy szkoły odbyło się w dniach od 11.02.2002. do 21.06.2002 r. W tym czasie rozdano ankiety 78 uczniom klas IV-VI szkoły podstawowej oraz klas I-III gimnazjum, 58 rodzicom do wypełnienia w domu i 15 nauczycielom. Przeprowadzono również analizę dokumentacji szkolnej.
- 10. Analiza wyników mierzenia.** Dokonano analizy ilościowej, a następnie jakościowej wyników wewnętrznego mierzenia pracy szkoły.
- 11. Sporządzanie raportu z wewnętrznego mierzenia jakości pracy szkoły.**

IV. HARMONOGRAM MIERZENIA JAKOŚCI PRACY SZKOŁY

Lp.	Zadanie	Odpowiedzialny	Termin
1.	Podjęcie działań przez radę pedagogiczną: – przybliżenie na posiedzeniu rady pedagogicznej pojęcia „mierzenia jakości pracy szkoły”, – określenie celu mierzenia, – powołanie grupy zadaniowej, – przedstawienie i omówienie koncepcji pracy grupy.	Marzenna Grodzicka	luty
2.	Spotkanie grupy zadaniowej: – określenie standardów i wskaźników do standardów, – omówienie wstępnej koncepcji badań.	Alicja Marzanna Dziubińska	luty
3.	Opracowanie narzędzi badawczych.	Grupa zadaniowa w składzie: M. Grodzicka – dyrektor szkoły M. Essel – n-el matematyki A. M. Dziubińska – n-el przyrody i sztuki	marzec
4.	Przeprowadzenie mierzenia jakości pracy szkoły: – ankiety dla uczniów, rodziców i nauczycieli, – analiza dokumentacji szkolnej.	Małgorzata Essel	kwiecień
5.	Analiza danych z przeprowadzonego mierzenia: – analiza ilościowa, – analiza jakościowa,	Alicja Marzanna Dziubińska	maj
6.	Opracowanie raportu z przeprowadzonego wewnętrznego mierzenia jakości pracy szkoły.	Marzenna Grodzicka	czerwiec
7.	Przedstawienie raportu z mierzenia jakości pracy szkoły na posiedzeniu rady pedagogicznej.	Alicja Marzanna Dziubińska	do 1.06.02 r.

V. ANALIZA ILOŚCIOWA WYNIKÓW MIERZENIA JAKOŚCI PRACY SZKOŁY

Dokonano analizy ilościowej wyników mierzenia poprzez analizę następujących narzędzi:

- ankiet skierowanych do uczniów, rodziców i nauczycieli na temat programu wychowawczego szkoły,
- arkuszy diagnostycznych – badanie dokumentacji szkolnej: dzienniki lekcyjne, protokoły z posiedzeń Rady Pedagogicznej, protokoły zebrań z rodzicami, protokoły z posiedzeń Rady Rodziców, karty wycieczek.

ANKIETA ANONIMOWA DO UCZNIÓW

Informacja wstępna

Ta ankieta służy do zbadania jakości pracy naszej szkoły w obszarze: „Program Wychowawczy Szkoły” i pomoże nam odpowiedzieć na pytanie, jak w naszej szkole są realizowane zadania wychowawcze. Zależy nam na Twoich odpowiedziach, a także na wszelkich dodatkowych uwagach. Wybraną odpowiedź zaznacz w okienku krzyżykiem.

Dziękujemy

1. Czy w Twojej szkole znajduje się „Szkolny Program Wychowawczy”?
 TAK   NIE   NIE WIEM
2. Jeśli TAK, to czy zostałeś zapoznany z jego treścią?
 TAK   NIE   CZĘŚCIOWO
3. Jeśli TAK, to w jaki sposób? (zaznacz nie więcej niż dwie odpowiedzi)
 na godzinie wychowawczej
 na apelu szkolnym
 zapoznałeś się sam w bibliotece szkolnej
 dostałeś kserokopię do poczytania w domu
inne:.....
4. Spośród wymienionych poniżej, zaznacz te imprezy, które są organizowane przez Twoją szkołę: (zaznacz dowolną ilość odpowiedzi)

☐ Chojnka szkolna	☐ Dzień sportu
☐ Andrzejkki	☐ Dzień Dziecka
☐ Wigilia szkolna	☐ Wyjazd na basen
☐ Walentynki	☐ Wyjazd do kina
☐ Dożynki	☐ Wyjazd do teatru
☐ Festyn szkolny	☐ Wycieczki piesze
☐ Dzień Matki	☐ Wycieczki rowerowe
☐ Dzień Samorządu Uczniowskiego	☐ Kulig
☐ Dyskoteki	☐ Sprzątanie świata
☐ Wyjazd na wycieczkę autokarem	

Inne: .....
5. Czy Twoi rodzice uczestniczyli w którejś z wymienionych imprez?
 TAK   NIE
6. Jeśli odpowiedziałeś TAK, to na czym polegał najczęściej udział Twoich rodziców w imprezie? (zaznacz nie więcej niż trzy odpowiedzi)
 opiece nad uczniami podczas wycieczek
 opiece nad uczniami podczas dyskotek
 pomocy w przygotowaniu części artystycznej
 na występowaniu w części artystycznej
 na obejrzeniu części artystycznej
 pomocy w przygotowaniach od strony technicznej (tzn. ustawianiu krzeseł, podłączeniu sprzętu grającego, przygotowaniu dekoracji sali, strojów)
 pomocy w przygotowaniu poczęstunku (pieczenie ciast, robienie kanapek)
inne .....

7. Jak oceniasz zaangażowanie swoich rodziców w organizację imprez szkolnych? (zaznacz tylko jedną odpowiedź)
- DUŻE   ŚREDNIE   MAŁE   BRAK ZAANGAŻOWANIA
8. Czy Twoi rodzice organizują razem z nauczycielami imprezy szkolne?
- BARDZO CZĘSTO   CZĘSTO   NIGDY
9. Oprócz obowiązkowych lekcji uczestniczysz w: (zaznacz dowolną ilość odpowiedzi)
- zajęciach kółka komputerowego
 redagowaniu gazetki szkolnej
 zajęciach plastyczno-technicznych
 zespole muzycznym
 w pracach Samorządu Uczniowskiego
 w pracach Samorządu Klasowego
 w inscenizacjach szkolnych
 w imprezach sportowych
inne: .....
10. Jeśli masz jakiś problem zwracasz się najczęściej do: (zaznacz nie więcej niż dwie odpowiedzi)
- koleżanki/kolegi   rodziców
 wychowawcy   innego nauczyciela
inne: .....
11. Czy wiesz, gdzie poza szkołą, możesz znaleźć pomoc w sytuacjach dla ciebie trudnych?
- TAK   NIE

Opracowała:
grupa zadaniowa do spraw mierzenia jakości pracy szkoły

1. Ankieta anonimowa do uczniów – analiza ilościowa

Anonimową ankietę przeprowadzono wśród 78 uczniów klas IV-II G.
Wyniki przedstawiają się następująco:

Na pierwsze pytanie: *Czy w Twojej szkole znajduje się „Szkolny Program Wychowawczy”?* otrzymaliśmy odpowiedzi:

TAK	NIE	NIE WIEM
26	4	48

Na pytanie drugie: *Jeśli TAK, to czy zostałeś zapoznany z jego treścią?*

TAK	NIE	CZĘŚCIOWO
14	4	9

Trzecie pytanie: *Jeśli TAK, to w jaki sposób?* (zaznacz nie więcej niż dwie odpowiedzi)

22 – na godzinie wychowawczej

15 – na apelu

2 – zapoznałeś się sam w bibliotece szkolnej

2 – dostałeś kserokopię do przeczytania w domu

inne – brak

(dwie odpowiedzi były nieważne ze względu na zbyt dużą liczbę podanych odpowiedzi)

Na pytanie czwarte: W którym należało spośród wymienionych zaznaczyć te imprezy, *które są organizowane przez szkołę*, były następujące odpowiedzi:

74 – Choinka szkolna

74 – Andrzejki

72 – Dyskoteki

71 – Wyjazd na basen

68 – Sprzątanie Świata

68 – Dzień Dziecka Walentynki

65 – Wyjazd na wycieczkę autokarową

65 – Kulig

63 – Wyjazd do kina

53 – Dzień Matki

53 – Dzień Samorządu Uczniowskiego

48 – Dożynki

45 – Wyjazd do teatru

44 – Wycieczki piesze

44 – Wycieczki rowerowe

30 – Walentynki

23 – Wigilia w szkole

10 – Dzień Sportu

9 – Festyn szkolny

inne: 2 – Dzień Ziemi, 2 – Dzień Nauczyciela, 2 – Dzień Wiosny;

Na pytanie piąte: *Czy Twoi rodzice uczestniczyli w którejś z wymienionych imprez?*

TAK	NIE
68	8

Dwie ankiety nie miały odpowiedzi na pytanie.

Szóste pytanie to: Jeśli odpowiedziałeś TAK, to na czym polegał najczęściej udział *Twoich rodziców w imprezie?* (zaznacz nie więcej niż trzy odpowiedzi)

- 60 – pomocy w przygotowaniu poczęstunku (pieczenie ciast, robienie kanapek)
  - 41 – na obejrzeniu części artystycznej
  - 17 – pomocy w przygotowaniach od strony technicznej (tzn. ustawianiu krzeseł, podłączeniu sprzętu grającego, przygotowaniu dekoracji sali, strojów)
  - 15 – pomocy w przygotowaniu części artystycznej
  - 14 – opiece nad uczniami podczas dyskotek
  - 8 – opiece nad uczniami podczas wycieczek
  - 6 – na występowaniu w części artystycznej
- inne: brak

Na pytanie siódme: Jak oceniasz zaangażowanie swoich rodziców w organizację imprez szkolnych? (zaznacz tylko jedną odpowiedź)

DUŻE	ŚREDNIE	MAŁE	BRAK ZAANGAŻOWANIA
15	34	21	8

Na pytanie ósme: Czy Twoi rodzice organizują razem z nauczycielami imprezy szkolne? Były następujące odpowiedzi:

BARDZOCZĘSTO	CZĘSTO	CZASAMI	NIGDY
5	6	39	28

Pytanie dziewiąte: Oprócz obowiązkowych lekcji uczestniczysz w: (zaznacz dowolną ilość odpowiedzi)

- 60 – w zajęciach kółka komputerowego
  - 45 – w imprezach sportowych
  - 26 – w zajęciach plastyczno-technicznych
  - 24 – w inscenizacjach szkolnych
  - 21 – w pracach Samorządu Klasowego
  - 15 – w redagowaniu gazetki szkolnej
  - 13 – w zespole muzycznym
  - 9 – w pracach Samorządu Uczniowskiego
- inne – brak

Na pytanie dziesiąte: Jeśli masz problem zwracasz się najczęściej do.... – najczęściej odpowiadano:

- 61 – rodziców
  - 41 – koleżanki / kolegi
  - 29 – wychowawcy
  - 3 – innego nauczyciela
- inne: brak

Na pytanie jedenaste: Czy wiesz, gdzie poza szkołą, możesz znaleźć pomoc w sytuacjach dla Ciebie trudnych?

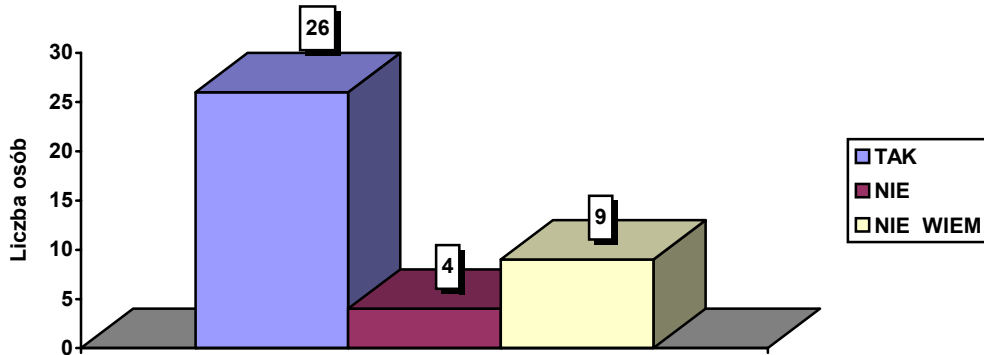
TAK	NIE
42	33

2. Ankieta anonimowa do uczniów – analiza ilościowa

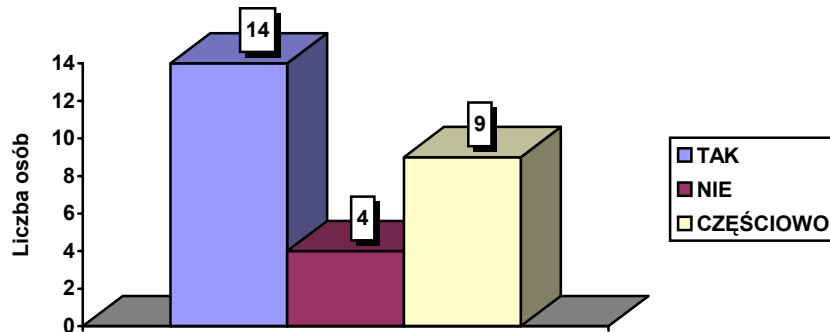
Anonimową ankietę przeprowadzono wśród 78 uczniów klas IV-II G.

Wyniki przedstawiają się następująco:

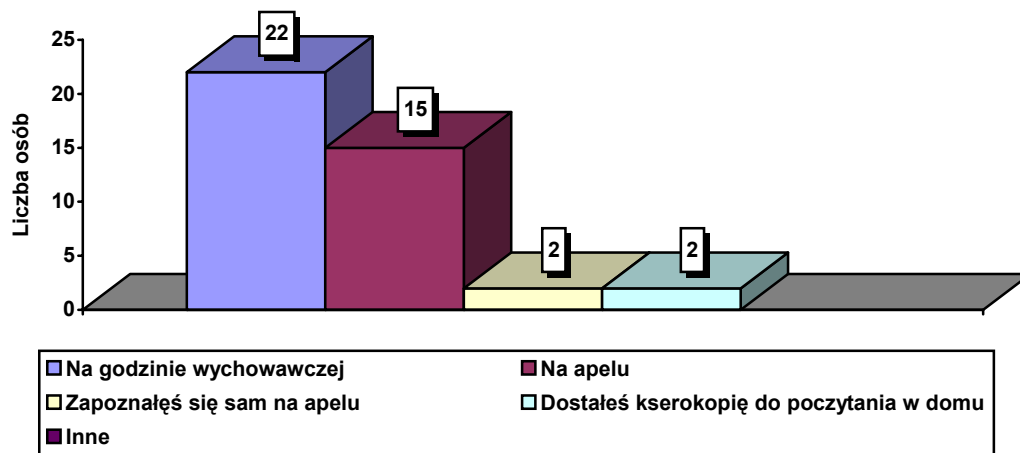
Na pierwsze pytanie: *Czy w Twojej szkole znajduje się „Szkolny Program Wychowawczy”?*

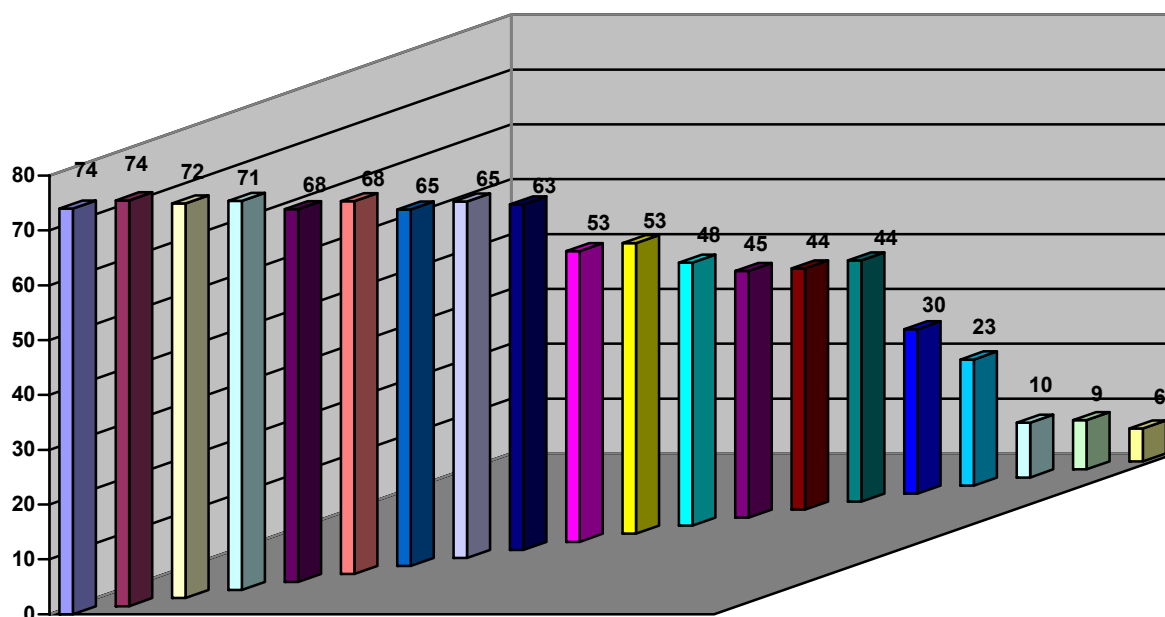
Na pytanie drugie: *Jeśli TAK, to czy zostałeś zapoznany z jego treścią?*

Trzecie pytanie: *Jeśli TAK, to w jaki sposób? (zaznacz nie więcej niż dwie odpowiedzi)*

Na pytanie czwarte: *W którym należało spośród wymienionych zaznaczyć te imprezy, które są organizowane przez szkołę, były następujące odpowiedzi:*

Choinka Noworoczna	Andrzejki	Dyskoteki	Wyjazd na basen
Sprzątanie świata	Dzień Dziecka	Wycieczka	Kulig
kino	Dzień Matki	Dzień SU	Dożynki
Teatr	Wycieczka piesza	Wycieczka rowerowa	Walentynki
Wigilia w szkole	Dzień Sportu	Festyn szkolny	Inne

22 – na godzinie wychowawczej

15 – na apelu

2 – zapoznałeś się sam w bibliotece szkolnej

2 – dostałeś kserokopię do poczytania w domu

inne – brak

(dwie odpowiedzi były nieważne ze względu na zbyt dużą liczbę podanych odpowiedzi)

Na pytanie piąte: *Czy Twoi rodzice uczestniczyli w którejś z wymienionych imprez?*

TAK	NIE
68	8

Dwie ankiety nie miały odpowiedzi na pytanie.

Szóste pytanie to: *Jeśli odpowiedziałeś TAK, to na czym polegał najczęściej udział Twoich rodziców w imprezie? (zaznacz nie więcej niż trzy odpowiedzi)*

60 – pomocy w przygotowaniu poczęstunku (pieczenie ciast, robienie kanapek)

41 – na obejrzeniu części artystycznej

17 – pomocy w przygotowaniach od strony technicznej (tzn. ustawianiu krzeseł, podłączeniu sprzętu grającego, przygotowaniu dekoracji sali, strojów)

15 – pomocy w przygotowaniu części artystycznej

14 – opiece nad uczniami podczas dyskotek

8 – opiece nad uczniami podczas wycieczek

6 – na występowaniu w części artystycznej
inne: brak

Na pytanie siódme: *Jak oceniasz zaangażowanie swoich rodziców w organizację imprez szkolnych? (zaznacz tylko jedną odpowiedź)*

DUŻE	ŚREDNIE	MAŁE	BRAK ZAANGAŻOWANIA
15	34	21	8

Na pytanie ósme: *Czy Twoi rodzice organizują razem z nauczycielami imprezy szkolne? Były następujące odpowiedzi:*

BARDZO CZĘSTO	CZĘSTO	CZASAMI	NIGDY
5	6	39	28

Pytanie dziewiąte: *Oprócz obowiązkowych lekcji uczestniczysz w: (zaznacz dowolną ilość odpowiedzi)*

- 60 – w zajęciach kółka komputerowego
- 45 – w imprezach sportowych
- 26 – w zajęciach plastyczno-technicznych
- 24 – w inscenizacjach szkolnych
- 21 – w pracach Samorządu Klasowego
- 15 – w redagowaniu gazetki szkolnej
- 13 – w zespole muzycznym
- 9 – w pracach Samorządu Uczniowskiego
- inne – brak

Na pytanie dziesiąte: *Jeśli masz problem zwracasz się najczęściej do.... – najczęściej odpowiadano:*

- 61 – rodziców
- 41 – koleżanki / kolegi
- 29 – wychowawcy
- 3 – innego nauczyciela
- inne: brak

Na pytanie jedenaste: *Czy wiesz, gdzie poza szkołą, możesz znaleźć pomoc w sytuacjach dla Ciebie trudnych?*

TAK	NIE
42	33

ANKIETA ANONIMOWA DLA RODZICÓW

Szanowni Państwo!

Ta ankieta służy do zbadania jakości naszej szkoły w obszarze „Program Wychowawczy Szkoły”. Wasze opinie pomogą nam odpowiedzieć na pytanie, jak w naszej szkole realizowane są zadania wychowawcze. Zależy nam na szczerych odpowiedziach, a także na wszelkich dodatkowych uwagach. Wybraną odpowiedź proszę zaznaczyć w okienku krzyżykiem.

Dziękujemy

1. Czy znana jest Pani/Panu treść „Szkolnego Programu Wychowawczego”?
 TAK NIE
2. Jeśli TAK, to w jaki sposób zapoznaliście się Państwo z nim?
 na wywiadówce szkolnej
 na spotkaniu z wychowawcą
 poprzez wypożyczenie „Programu wychowawczego” z biblioteki szkolnej
 poprzez otrzymanie kserokopii „Programu Wychowawczego” do przeczytania w domu
inne:.....
3. Czy uczestnicy Pan/Pani w realizacji zadań wychowawczych szkoły?
 TAK NIE CZĘŚCIOWO
4. Jeśli odpowiedź brzmi TAK, to jaka forma współpracy ze szkołą odpowiada Panu/Pani najbardziej? (wybierz nie więcej niż pięć odpowiedzi)
 udział w wywiadówkach
 udział w zebraniach rodziców z wychowawcą
 udział w realizacji wybranych godzin wychowawczych
 udział w uroczystościach szkolnych np. w apelu, jako prelegent
 współpraca w Radzie Rodziców
 praca w zespole wychowawczym
 udział w organizowanych wycieczkach, biwakach itp. jako opiekun
 dofinansowanie wycieczek szkolnych
 udział w pilnowaniu porządku w czasie imprez szkolnych
 udział w przygotowaniu porządku w czasie imprez szkolnych
 udział w przygotowaniu oprawy artystycznej imprez szkolnych (dekoracja, ustawienie krzeseł, podłączenie sprzętu grającego itp.)
 udział w tworzeniu i prowadzeniu części artystycznej
 udział w przygotowaniu poczęstunku podczas imprez szkolnych
 pomoc finansowa przy zakupie sprzętu szkolnego
 pomoc w odnowieniu pomieszczeń szkolnych
 pomoc w naprawie sprzętu szkolnego
inne (jakie?): .....
5. Jak Pani/Pan ocenia swoje zaangażowanie w organizację imprez szkolnych?
 duże średnie małe brak zaangażowania
6. Czy Pani/Pan zdaniem szkoła dostatecznie angażuje rodziców w realizację zadań wychowawczych?
 TAK NIE NIE MAM ZDANIA

opracowała:

grupa zadaniowa do spraw mierzenia jakości pracy szkoły

3. Ankieta anonimowa dla rodziców – analiza ilościowa

Ankiety rozdano do wypełnienia w domu 58 rodzinom. Do ankieterów powróciło 56 uzupełnionych ankiet.

Na pytanie pierwsze: *Czy znana jest Pani/Panu treść „Szkolnego Programu Wychowawczego”?* odpowiadano:

TAK	NIE	CZEŚCIOWO
22	10	23

Jedna ankieta nie zawierała odpowiedzi na to pytanie.

Na pytanie drugie: *Jeśli TAK, to w jaki sposób zapoznaliście się Państwo z nim?* Były następujące odpowiedzi:

38 – na wywiadówce szkolnej

6 – na spotkaniu z wychowawcą

3 – poprzez wypożyczenie „Programu Wychowawczego” z biblioteki szkolnej

0 – poprzez otrzymanie kserokopii „Programu Wychowawczego” do przeczytania w domu

inne: 1 osoba współtworzyła go, 1 usłyszała od znajomych rodziców dzieci szkolnych, 4 podczas posiedzenia Rady Rodziców, 3 osoby nie udzieliły odpowiedzi na pytanie.

Na kolejne, trzecie pytanie: *Czy uczestniczy Pan/Pani w realizacji zadań wychowawczych szkoły?* Otrzymano następujące odpowiedzi:

TAK	NIE	CZEŚCIOWO
21	10	21

Dwie ankiety pozostawiono bez odpowiedzi na to pytanie, a w dwóch kolejnych, zaznaczono dwie sprzeczne odpowiedzi.

Na pytanie czwarte: *Jeśli odpowiedź brzmi TAK, to jaka forma współpracy ze szkołą odpowiada Panu/Pani najbardziej?* (wybierz nie więcej niż pięć odpowiedzi) padały odpowiedzi:

39 – udział w wywiadówkach

30 – udział z zebraniach rodziców z wychowawcą

29 – udział w przygotowaniu poczęstunku podczas imprez szkolnych

22 – pomoc w odnowieniu pomieszczeń szkolnych

14 – współpraca w Radzie Rodziców

8 – udział w uroczystościach szkolnych np. w apelu, jako prelegent

6 – praca w zespole wychowawczym

7 – udział w organizowanych wycieczkach, biwakach itp. Jako opiekun

6 – dofinansowanie wycieczek szkolnych

3 – udział w tworzeniu i prowadzeniu części artystycznej

3 – udział w pilnowaniu porządku w czasie imprez szkolnych

2 – pomoc finansowa przy zakupie sprzętu szkolnego

1 – udział w przygotowaniu oprawy artystycznej imprez szkolnych (dekoracja, ustawienie krzeseł, podłączenie sprzętu grającego itp.)

1 – udział w realizacji wybranych godzin wychowawczych

0 – pomoc w naprawie sprzętu szkolnego

inne – brak

Na pytanie piąte: *Jak Pan/Pani ocenia swoje zaangażowanie w organizację imprez Szkolnych?* Pojawiały się następujące odpowiedzi:

21 – średnie

18 – małe

13 – brak zaangażowania
4 – duże

Na pytanie szóste: *Czy Pan/Pani zdaniem szkoła dostatecznie angażuje rodziców w realizację zadań wychowawczych?*

TAK	NIE	NIA MAM ZDANIA
25	10	21

ANONIMOWA ANKIETA DLA NAUCZYCIELA

Drodzy Nauczyciele!

Ta ankieta służy do zbadania jakości pracy naszej szkoły w obszarze: „Program Wychowawczy Szkoły”. Wasze opinie pomogą nam odpowiedzieć na pytanie, jak w naszej szkole realizowane są zadania wychowawcze. Zależy nam na Waszych odpowiedziach, a także na wszelkich dodatkowych uwagach (przy wypełnianiu ankiety, wybraną odpowiedź proszę zaznaczyć w okienku krzyżykiem).

Dziękujemy

1. Czy zapoznałeś się ze SZKOLNYM PROGRAMEM WYCHOWAWCZYM?
 TAK NIE
2. Czy zapoznałeś uczniów ze SZKOLNYM PROGRAMEM WYCHOWAWCZYM?
 TAK NIE
3. Czy w tematyce godzin wychowawczych uwzględniłeś treści zawarte w SZKOLNYM PROGRAMIE WYCHOWAWCZYM?
 TAK NIE
4. Jakie formy oddziaływań wychowawczych stosujesz w swojej pracy? (dowolna liczba odpowiedzi)
  - wspólne spotkania uczniów i rodziców
  - zbiorowe wyjazdy do: kina, teatru, galerii, muzeum, itp.
  - spotkania towarzyskie po zajęciach lekcyjnych
  - okolicznościowe zabawy
  - wycieczki autokarowe
  - wycieczki piesze
  - wycieczki rowerowe
  - pochwały i kary
  - praca w zespole wychowawczym
  - omawianie i rozwiązywanie problemów wychowawczych natychmiast po ich wystąpieniu
  - poufne w klasie na godzinie wychowawczej
  - prezentowanie wzorów godnych naśladowania
  - spotkania z interesującymi ludźmi
  - praca na rzecz środowiska
  - powierzenie zadań do samodzielnego wykonania odpowiednich do możliwości
  - wyzwalanie inicjatywy samorządu klasowego i szkolnego
  - angażowanie rodziców do rozwiązywania problemów wychowawczych
  - realizowanie tematyki wychowawczej na godzinach wychowawczych
  - inne (jakie?): .....
5. Czy realizowałaś programy profilaktyczne i jakie?
.....
.....
.....
6. Czy informowałeś (łaś), gdzie poza szkołą uczniowie mogą znaleźć pomoc w trudnych sytuacjach?
 TAK NIE

7. Czy Twoim zdaniem potrzebna jest współpraca rodziców i nauczycieli w realizacji zadań wychowawczej szkoły?
 TAK   NIE   CZĘŚCIOWO
8. Jaka formę współpracy uznałabyś za największą? (zaznacz nie więcej niż trzy odpowiedzi)
 wspólne podejmowanie działań wychowawczych w trudnych przypadkach
 wspólne wycieczki, biwaki
 udział w realizacji wybranych godzin wychowawczych
 aktywny udział w organizowanych imprezach klasowych, szkolnych
 finansowe wspieranie różnych form zajęć pozalekcyjnych
 współpraca z Radą Rodziców
inne (jakie?): .....
9. Czy szkoła dostatecznie angażuje rodziców w realizację zadań wychowawczych?
 TAK   NIE
10. Czy w realizowaniu zadań wychowawczych korzystałaś z pomocy osób (instytucji) z poza szkoły? (dowolna liczba odpowiedzi)
 pielęgniarki
 policji
 Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej
Inne: .....
11. Które z form prezentowania się dla innych w szkole lub poza szkołą były przygotowane pod twoim kierunkiem? (dowolna liczba odpowiedzi)
 przedstawienia szkolne
 uroczystości szkolne
 wystawy prac plastycznych
 gazetka szkolna
 konkursy
inne: .....
.....

opracowała:
grupa zadaniowa do spraw mierzenia jakości pracy szkoły

3. Ankieta anonimowa dla nauczycieli – analiza ilościowa

Ankieta przeprowadzona wśród wszystkich nauczycieli pracujących w szkole tj. 15 osób.

Na pytanie pierwsze: *Czy zapoznałaś się ze SZKOLNYM PROGRAMEM WYCHOWAWCZYM?*

TAK	NIE
13	2

Na pytanie drugie: *Czy zapoznałaś uczniów ze SZKOLNYM PROGRAMEM WYCHOWAWCZYM?*

TAK	NIE	NIE DOTYCZY
7	2	6

Na kolejne trzecie pytanie: *Czy w tematyce godzin wychowawczych uwzględniłaś treści zawarte w SZKOLNYM PROGRAMIE WYCHOWAWCZYM?*

TAK	NIE	NIE DOTYCZY
6	3	6

Na pytanie czwarte: *Jakie formy oddziaływań wychowawczych stosujesz w swojej pracy? (dowolna liczba odpowiedzi)*

- 11 – poufne rozmowy indywidualne
- 10 – omawianie o rozwiązywanie problemów wychowawczych natychmiast po ich wystąpieniu
- 10 – praca w zespole wychowawczym
- 9 – pochwały i kary
- 8 – wspólne spotkania uczniów i rodziców
- 8 – angażowanie rodziców do rozwiązywania problemów wychowawczych
- 8 – okolicznościowe zabawy
- 7 – wycieczki piesze
- 7 – prezentowanie wzorów godnych naśladowania
- 6 – omawianie w klasie na godzinie wychowawczej
- 5 – zbiorowe wyjazdy do kina, teatru, galerii, muzeum, itp.
- 5 – wycieczki autokarowe
- 5 – powierzenie zadań do samodzielnego wykonania odpowiednich do możliwości
- 4 – wycieczki rowerowe
- 4 – praca na rzecz środowiska
- 4 – realizowanie tematyki wychowawczej na godzinach wychowawczych
- 3 – wyzwalanie inicjatywy samorządu klasowego i szkolnego
- 1 – spotkania towarzyskie po zajęciach lekcyjnych
- 0 – spotkania z interesującymi ludźmi
- inne – brak

Na kolejne piąte pytanie: *Czy realizowałaś programy profilaktyczne i jakie?*

- „Twój piękny uśmiech” – 1 nauczyciel
- „Siedem kroków” – 1 nauczyciel
- „Śnieżnobiały uśmiech” oraz „Drugi elementarz”- 1 nauczyciel

Kolejne pytanie szóste: *Czy informowałaś, gdzie poza szkołą uczniowie i nauczyciele mogą znaleźć pomoc w trudnych sytuacjach?*

TAK	NIE
11	4

Następne pytanie siódme: *Czy Twoim zdaniem potrzebna jest współpraca rodziców i nauczycieli w realizacji zadań wychowawczych szkoły?*

TAK	NIE	CZĘŚCIOWO
14	0	1

Następne pytanie ósme: *Jaką formę współpracy znalazłabyś za najwłaściwszą? (zaznacz nie więcej niż trzy odpowiedzi)*

- 14 – wspólne podejmowanie działań wychowawczych w trudnych przypadkach
- 13 – aktywny udział w organizowanych imprezach klasowych, szkolnych
- 7 – wspólne wycieczki, biwaki
- 4 – współpraca z Radą Rodziców
- 3 – udział w realizacji wybranych godzin wychowawczych
- 1 – finansowe wsparcie różnych form zajęć pozalekcyjnych
- inne – brak

Kolejne dziesiąte pytanie: *Czy w realizowaniu zadań wychowawczych korzystałaś z pomocy osób z poza szkoły? (dowolna liczba odpowiedzi)*

- 7 – Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej
- 6 – pielęgniarki
- 2 – policji
- inne – brak

Następnie jedenaste: *Które z form prezentowania się dla innych w szkole lub poza szkołą były przygotowane pod twoim kierunkiem? (dowolna liczba odpowiedzi)*

- 9 – uroczystości szkolne
- 6 – konkursy
- 2 – przedstawienia szkolne
- 2 – wystawy prac plastycznych
- 1 – gazetka szkolna
- inne – brak

4. Analiza arkusza diagnostycznego dokumentacji – dzienniki lekcyjne

Wskaźnik: Czy i w jaki sposób uczniowie i rodzice zostali zapoznani z PROGRAMEM WYCHOWAWCZYM SZKOŁY?

PYTANIA	OPIS ODPOWIEDZI
1. Kiedy uczniowie zostali zapoznani z PROGRAMEM WYCHOWAWCZYM?	– W roku szkolnym 1999/2000 nie odnotowano zapisów w dziennikach lekcyjnych odnośnie zapoznania uczniów z PROGRAMEM WYCHOWAWCZYM
2. Kto zapoznał uczniów z PROGRAMEM WYCHOWAWCZYM?	– W roku szkolnym 2000/2001 w dziennikach lekcyjnych odnaleziono następujące zapisy odnośnie zapoznania uczniów z PROGRAMEM WYCHOWAWCZYM: KL.V – 31.10.2000 p. K. Rybakiewicz na godz. wychowawczej KL. VI – 21.09.2000 p. K. Sawicki KL. IG – 31.10.2000 p. Dziubińska na godz. wychowawczej
3. W jaki sposób uczniowie zostali zapoznani z PROGRAMEM WYCHOWAWCZYM?	– W roku szkolnym 2001/2002 nie odnotowano zapisów w dziennikach lekcyjnych odnośnie zapoznania uczniów z PROGRAMEM WYCHOWAWCZYM

5. Analiza arkusza diagnostycznego dokumentacji – karty wycieczek szkolnych i imprez

Wskaźnik: *Czy rodzice i nauczyciele wspólnie podejmują realizację zadań wychowawczych szkoły?*

PYTANIA

1. Jakie były imprezy w szkole (wycieczki szkolne)?
2. Ilu rodziców brało udział w tych imprezach (wycieczkach)?
3. Jakie role pełnili rodzice na tych imprezach (wycieczkach)?

OPIS ODPOWIEDZI

Nazwa zadania	Rodzaj podjętych działań					
	Pomoc w przygotowaniu uroczystości					
	Opieka nad uczniami	Pomoc techniczna	Pomoc artystyczna	Pomoc kulinarna	Udział bierny	Ogółem uczestniczyło
UROCZYŚCIOŚCI SZKOLNE						
Andrzejki	1	—	—	5	7	13
Dożynki szkolno-parafialne	2	2	1	6	27	37
Choinka Noworoczna	6	3	4	7	13	33
Ślubowanie klas pierwszych	6	—	—	7	11	27
WYCIECZKI						
11.04.2001 Olecko – teatr Op. M. Skrocka	—	—	—	—	—	—
10-11.10.2001 Przerośl –Rogajny Op. A. Gulbierz	—	—	—	—	—	—
16.10.2001 Ełk – teatr Op. M. Skrocka	—	—	—	—	—	—
22.01.2002 Ełk – basen Op. A. M. Dziubińska	—	—	—	—	—	—

6. Analiza arkusza diagnostycznego dokumentacji
– protokoły z posiedzeń rady pedagogicznej i zebrań z rodzicami

Wskaźnik: *Czy i w jaki sposób uczniowie i rodzice zostali zapoznani z PROGRAMEM WYCHOWAWCZYM?*

PYTANIA	OPIS ODPOWIEDZI
1. Kiedy podjęto decyzję o konieczności zapoznania rodziców z PROGRAMEM WYCHOWAWCZYM?	Na posiedzeniu rady pedagogicznej w dniu 07.10.1999 roku (protokół nr 4/1999/2000).
2. Kto był odpowiedzialny za zapoznanie rodziców z PROGRAMEM WYCHOWAWCZYM?	Nauczycielka p. U. E. Grzybowska.
3. Kiedy zapoznano rodziców z PROGRAMEM WYCHOWAWCZYM?	Na zebraniu ogólnym dnia 3.11.1999 r. (protokół nr 2/1999/2000).
4. W jaki sposób (w jakiej formie) rodzice zostali zapoznani z PROGRAMEM WYCHOWAWCZYM?	PROGRAM WYCHOWAWCZY został odczytany przez panią U. E. Grzybowską podczas zebrania rodziców.

7. Analiza arkusza diagnostycznego dokumentacji – protokoły z posiedzeń rady rodziców

PYTANIA	OPIS ODPOWIEDZI
1. Ilu rodziców jest w Radzie Rodziców?	Radę rodziców w roku szkolnym 2001/2002 tworzyło 9 osób.
2. Które działania wychowawcze zaplanowali rodzice do realizacji wspólnie z nauczycielami?	W celu przeciwdziałania agresji panującej w naszej szkole, podjęto na zebraniu rodziców dnia 26.11.2001r. (protokół nr 2/2001/2002) decyzję o powołaniu zespołu wychowawczego, w skład którego wchodzi 2 nauczycieli, 1 rodzic oraz 1 uczeń. Ustalono cotygodniowe protokołowane spotkania w piątki w celu ustalania kar za w/w czyny.
3. Jakie działania służące realizacji zadań wychowawczych zaplanowali rodzice do samodzielnej realizacji?	Z planu pracy rady rodziców na rok szkolny 2001/2002 wynika, że zaplanowano: – czynny udział w organizowaniu uroczystości szkolnych, – organizowanie imprez kulturowo-rozrywkowych na rzecz szkoły.

VI. ANALIZA JAKOŚCIOWA WYNIKÓW MIERZENIA JAKOŚCI PRACY SZKOŁY W OBSZARZE: PROGRAM WYCHOWAWCZY SZKOŁY

STANDARD:

Nauczyciele, uczniowie i rodzice akceptują program wychowawczy szkoły.

WSKAŹNIK:

Czy i w jaki sposób uczniowie i rodzice zostali zapoznani z programem wychowawczym szkoły?

Analiza przeprowadzonych ankiet skierowanych do uczniów, rodziców i nauczycieli oraz dokumentacji szkolnej.

- a) znaczna ilość uczniów nie wie, że w szkole znajduje się SZKOLNY PROGRAM WYCHOWAWCZY, a tylko 23 osoby znają jego treść, pomimo zapoznania z nim na godzinach wychowawczych i apelu szkolnym oraz możliwości wypożyczenia z biblioteki szkolnej;
- b) przeważająca część rodziców (45 na 56 badanych) zna treść szkolnego programu wychowawczego z wywiadówek szkolnych, spotkań z wychowawcą i wypożyczeń z biblioteki szkolnej.

WSKAŹNIK:

Czy nauczyciele, rodzice i uczniowie akceptują program wychowawczy szkoły?

Stwierdzono, że większość respondentów akceptuje treści zawarte w SZKOLNYM PROGRAMIE WYCHOWAWCZYM, ponieważ organizowana jest w szkole duża ilość imprez i wycieczek, w których bierze udział przeważająca część rodziców i uczniów. Jednak część uczniów nie bierze udziału w organizacji tego typu przedsięwzięć. Rodzice aktywnie uczestniczą w życiu wychowawczym szkoły poprzez czynny udział w pracach zespołów wychowawczych, pomocy w organizowaniu imprez i wycieczek oraz innych formach współpracy: wywiadówki, indywidualne spotkania z wychowawcą, praca w radzie rodziców, pomoc w odnawianiu i remontach szkoły.

WSKAŹNIK:

Czy nauczyciele w procesie dydaktyczno-wychowawczym realizują zadania wynikające z programu wychowawczego?

Po analizie dokumentacji i ankiet można wywnioskować, że nauczyciele stosują w swojej pracy różnorodne formy oddziaływań wychowawczych (między innymi: wspólne spotkania z uczniami i rodzicami, okolicznościowe zabawy, system pochwał i kar, praca w zespołach wychowawczych, natychmiastowe reagowanie na agresję i poufne rozmowy indywidualne).

Organizują dużą liczbę imprez integrujących środowisko szkolne i pozaszkolne. Współpracują z organizacjami poza szkolnymi, wspierającymi oddziaływanie wychowawcze (policją, PP-P, pielęgniarką, OCK i Kościołem).

WSKAŹNIK:

Czy rodzice i n-le podejmują wspólnie realizację zadań wychowawczych szkoły?

Jak wynika z zapisów w dokumentacji szkolnej oraz wyników ankiet dobrze układa się współpraca n-li i rodziców w kwestiach wychowawczych. Pracują oni wspólnie w zespołach wychowawczych, rozwiązujących problemy agresji w szkole i niewłaściwych zachowań oraz przy nagradzaniu aktywnych form pracy uczniów.

VII. MOCNE STRONY SZKOŁY W OBSZARZE: PROGRAM WYCHOWAWCZY SZKOŁY

1. Rodzice znają i akceptują program wychowawczy szkoły oraz biorą czynny udział w działaniach wychowawczych szkoły.
2. Nauczyciele organizują różnorodne formy pracy wspierające działania wychowawcze szkoły.
3. Uczniowie akceptują program wychowawczy szkoły i biorą udział w organizowanych przez szkołę formach oddziaływań wychowawczych.

VIII. SŁABE STRONY SZKOŁY W OBSZARZE: PROGRAM WYCHOWAWCZY SZKOŁY

1. Zbyt mała liczba uczniów zapoznała się z treściami zawartymi w SZKOLNYM PROGRAMIE WYCHOWAWCZYM.
2. Nie wystarczająca liczba uczniów bierze aktywny udział przy organizacji imprez, uroczystości i wycieczek szkolnych, akademii itp.

IX. WNIOSKI

Przeprowadzone wewnętrzne mierzenie jakości pracy w Zespole Szkół w Judzikach w obszarze: program wychowawczy szkoły pozwoliło na wyciągnięcie następujących wniosków.

1. W roku szkolnym 2002/2003 zobowiązuje się koordynatora SZKOLNEGO PROGRAMU WYCHOWAWCZEGO do opracowania skutecznych sposobów zapoznania uczniów z ww. dokumentem i przedstawienie ich wychowawcom klas do realizacji.
2. Nauczyciele organizujący wszelkiego typu formy oddziaływań wychowawczych powinni zadbać o zaangażowanie do ich organizacji jak największej liczby uczniów.

Celem zewnętrznego mierzenia jakości pracy szkoły jest:

- rozpoznanie czy osiągnięte są standardy jakości pracy szkoły,
- stwierdzenie, w których obszarach pracy szkoła ma ponad standardowe osiągnięcia, a w których nastąpił wyraźny rozwój w porównaniu do wyników poprzedniego badania,
- dostarczenie szkole rzetelnej i obiektywnej informacji o jakości pracy z wyodrębnieniem jej mocnych oraz słabych stron,
- wskazanie obszarów wymagających poprawy,
- pomoc szkole rzetelnej analizie aktualnego stanu jej funkcjonowania,
- spowodowanie refleksji nad wynikami własnej pracy oraz zainspirowanie do samoanalizy, samooceny i projektowania rozwoju szkoły.

ZASADY UMOŻLIWIAJĄCE PRZEPROWADZENIE ZMIAN W SZKOLE

Zasady wyznaczają działanie. Aby mogło ono być efektywne, istotne wydaje się dopełnienie zasad pytaniami, które mogą ukierunkować to działanie.

- **Orientacja na klienta**
  - zrozumienie potrzeb klienta – jak je poznamy? co ułatwi ich rozumienie?
  - zadowolenie klienta zewnętrznego i wewnętrznego – skąd będziemy o tym wiedzieć? kto jest klientem naszej szkoły?

- **Zarządzanie przez fakty**
  - przepływ informacji – jak zapewnić skuteczną informację?
  - Nieustanne badanie stanu (fakty) – w jaki sposób będziemy opisywać fakty?

- **Zarządzanie oparte na ludziach**
  - praca zespołowa – co robić, aby grupa ludzi stawała się zespołem zadaniowym?
  - współdziałanie na rzecz jakości – jak delegować uprawnienia w zespole, by efektywniej współdziałać ze sobą?

- **Proces ciągłej poprawy**
  - zapobieganie powstaniu błędów – jak wyznaczyć rytm sprawdzania i doskonalenia?